

Sygn. akt I Ca 429/20

POSTANOWIENIE

Dnia 2 grudnia 2020 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Barbara Bojakowska

Sędziowie Elżbieta Zalewska-Statuch

Katarzyna Powalska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 2 grudnia 2020 roku w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku M. P.

z udziałem S. P.

o zasiedzenie

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 31 sierpnia 2020 roku, sygnatura akt I Ns 522/19

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od M. P. na rzecz S. P. 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I Ca 429/20

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2020 r. Sąd Rejonowy w Wieluniu w sprawie z wniosku M. P. z udziałem S. P. oddalił wniosek o zasiedzenie, dotyczący przygranicznych pasów gruntu na działkach numer (...), zasądzając od wnioskodawczynie na rzecz uczestniczki postępowania 522 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym 405 złotych kosztów zastępstwa prawnego za postępowanie przed sądem I instancji i postępowanie zażaleniowe i nie obciążył uczestników nieuiszczonymi kosztami sądowymi przejmując je na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu.

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i wnioski:

Postanowieniem z 27 listopada 2018 r. Sąd Rejonowy w Wieluniu w sprawie I Ns 1281/16 z wniosku S. P. z udziałem M. P. dokonał rozgraniczenia nieruchomości znajdującej się w J. gmina C. oznaczonej numerami działek (...) stanowiącej

własność S. P. i nieruchomości znajdującej się w J. gmina C. oznaczonej numerami działek (...), stanowiącej własność M. P., objętej księgą wieczystą numer (...) i ustalił, że granica przebiega w linii prostej z punktu(...)do punktu (...) przez punkt (...), z punktu (...) do punktu (...) przez punkt (...) oraz z punktu 10 do punktu (...) w sposób przedstawiony linią czarną na mapie sporządzonej przez biegłego sądowego geodetę P. M.. Z uzasadnienia wynikało, że przebieg granicy ustalono w sposób zgodny z danymi z ewidencji gruntów, którą to granicę sąd uznał za granicę prawną. Apelacja M. P. od tego orzeczenia została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w Sieradzu z 27 lutego 2019 r. w sprawie I Ca 26/19. Oceniając zarzuty apelacji, zwłaszcza naruszenia prawa materialnego art. 153 k.c. poprzez przyjęcie, że nie jest możliwe dokonanie rozgraniczenia według ostatniego stanu spokojnego posiadania, sąd odwoławczy podniósł w uzasadnieniu, że ewentualne roztrząsanie (kwestii posiadania) miałoby znaczenie jedynie w kontekście ustalenia zasiedzenia przygranicznych pasów gruntu, które mogłoby rzutować na stan prawny granicy, ale takiego twierdzenia nie ferowała którakolwiek z zainteresowanych stron, a i materiał dowodowy w sprawie nie dawał podstawy do takich ustaleń.

Zatem Sąd I instancji konstruując podstawę faktyczną rozstrzygnięcia nie wykorzystał dowodu z przesłuchania stron i świadków jak również z załączonej dokumentacji fotograficznej z uwagi na związanie prawomocnym postanowieniem wydanym w sprawie o rozgraniczenie.

Nie było wprawdzie podstaw do odrzucenia wniosku i w tej kwestii wypowiedziały się sądy dwóch instancji, tym samym nie został podzielony pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 16 października 1998 r. III CKN 557/98. Zdaniem sądu pierwszej instancji, materialnoprawną podstawą roszczenia w niniejszej sprawie jest art. 172 k.c., który przewiduje nabycie własności nieruchomości na skutek upływu czasu. W sprawie o rozgraniczenie taką podstawą był zaś przepis art. 153 k.c., zgodnie z którym jeżeli granice gruntów stały się sporne, a stanu prawnego nie można stwierdzić, ustala się granice według ostatniego spokojnego stanu posiadania. Gdyby również takiego stanu nie można było stwierdzić, a postępowanie rozgraniczeniowe nie doprowadziło do ugody między interesowanymi, sąd ustala granice z uwzględnieniem wszelkich okoliczności; może przy tym przyznać jednemu z właścicieli odpowiednią dopłatę pieniężną. Przepis ten wyprowadza trzy materialnoprawne kryteria rozgraniczenia nieruchomości, której granice stały się sporne, przy czym każde z wymienionych kryteriów ma pierwszeństwo przed następnym. W orzecznictwie przyjmuje się, że stan prawny powstaje również na skutek zasiedzenia przygranicznych pasów gruntów. Co zasygnalizowano przy ocenie dowodów, istnienie prawomocnego postanowienia w przedmiocie rozgraniczenia powoduje, że na zasadzie art. 365 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. winno nastąpić w określonym zakresie ograniczenie postępowania dowodowego w niniejszej sprawie. Merytoryczna ocena wniosku była zatem możliwa bez potrzeby przeprowadzenia postępowania dowodowego na okoliczności składające się na przesłanki zasiedzenia, co było usprawiedliwione ze względu na ustanowioną w przywołanym przepisie zasadę mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia sądowego. Zgodnie z tym przepisem orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe. W praktyce oznacza to, że sąd obowiązany jest uznać, że kwestia prawna, która była już przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, a która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie przez niego rozpoznawanej, kształtuje się tak, jak to przyjęto w prawomocnym wcześniejszym wyroku. W przeciwnym razie wyroki sądowe miałyby walor jedynie opiniujący, a nie stanowczy i imperatywny. Jak się zatem słusznie podkreśla w doktrynie, skutkiem zasady mocy wiążącej prawomocnego wyroku jest to, że przesądzenie we wcześniejszym wyroku kwestii o charakterze prejudycjalnym oznacza, że w procesie późniejszym ta kwestia nie może być już w ogóle badana. Zachodzi tu zatem ograniczenie dowodzenia faktów, objętych prejudycjalnym orzeczeniem, a nie tylko ograniczenie poszczególnego środka dowodowego (wyrok i uzasadnienie Sądu Najwyższego z 12 lipca 2002 r., V CKN 1110/00, LEX nr 74492). Moc wiążącą na podstawie art. 365 § 1 k.p.c. ma wprawdzie jedynie sentencja orzeczenia, niemniej jednak w niektórych przypadkach - jak np. w razie oddalenia powództwa - ze względu na ogólność rozstrzygnięcia, doniosłość przy ustalaniu zakresu mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia, czyli granic prawomocności materialnej orzeczenia, mogą mieć także zawarte w uzasadnieniu orzeczenia motywy rozstrzygnięcia (wyrok Sądu Najwyższego z 29 września 2011 r., IV CSK 652/10, LEX nr 1129162). Przy akceptacji takiego stanowiska, sąd a quo uznał, że w sprawie I Ns 1281/16 została przesądzona kwestia zasięgu prawa własności M. P., jako przesłanka rozstrzygnięcia o rozgraniczeniu spornych gruntów. Skoro zagadnienie zasiedzenia było już przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie to ma ono znaczenie prejudycjalne w sprawie niniejszej. Zatem jeśli w prawomocnym

postanowieniu sprawy o rozgraniczenie przesądzone zostało, że do zasiedzenia przez M. P. przygranicznych pasów gruntu nie doszło, to w sprawie niniejszej tej kwestii Sąd nie powinien, a w zasadzie nie mógł już badać ponownie. W przeciwnym razie w obrocie prawnym byłyby dwa tytuły wykonawcze (jest nim orzeczenie o rozgraniczeniu) regulujące w różny sposób element tego samego stosunku prawnego. Wątpliwe jurydycznie byłoby w takiej sytuacji sięganie do powództwa opozycyjnego (art. 840 k.p.c.) z powołaniem się na to, że zdarzeniem zaistniałym po zamknięciu rozprawy, wskutek którego orzeczenie o rozgraniczeniu nie może być egzekwowane, jest wydane następnie postanowienie o zasiedzeniu przygranicznego pasa gruntu. Dlatego oddalono wniosek na koszt wnioskodawczyni w myśl art. 520 § 3 k.p.c. – z uwagi na sprzeczność interesów uczestników. Na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie obciążono uczestników nieuiszczoną opłatą od zażalenia.

Apelację od powyższego wyroku w ustawowym terminie wywiodła wnioskodawczyni M. P., która zaskarżyła orzeczenie w całości i zarzuciła mu:

a) naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 356 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. polegające na:

- niezasadnym przyjęciu, iż skoro istnieje prawomocne postanowienie w przedmiocie rozgraniczenia to powoduje to ograniczenie postępowania dowodowego w niniejszej sprawie,
- przyjęciu, że kwestia prawna w niniejszym postępowaniu była już przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie i dlatego ma znaczenie prejudycjalne,
- pominięciu ustalenia granic prawomocności materialnej orzeczenia wynikającej z treści postanowienia w sprawie I Ns 1281/16 SR w Wieluniu o rozgraniczeniu,
- przyjęciu wbrew treści postanowienia z dnia 27 listopada 2018 r. w sprawie I Ns 1281/16 Sądu Rejonowego w Wieluniu, iż zasiedzenie jako mające znaczenie prejudycjalne było już przedmiotem rozpoznania w tej sprawie i z tego powodu Sąd I instancji nie był w zasadzie władny do ponownego jego badania.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania celem merytorycznego, na podstawie zabranego w sprawie materiału dowodowego, ustalenia stanu faktycznego i uwzględnienia wniosku, obciążenie uczestniczki postępowania kosztami sądowymi w postępowaniu apelacyjnym oraz zasądzenie od uczestniczki postępowania zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym według norm przypisanych.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik uczestniczki postępowania S. P. wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania kosztów zastępstwa adwokackiego za II instancję według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, przez co Sąd Okręgowy dokonane ustalenia uznaje za własne i akceptuje prawną ich ocenę. Wszystkie podniesione przez skarżącego w środku odwoławczym zarzuty dotyczące tak naruszenia norm prawa procesowego jak i materialnego sprowadzają się w zasadzie do oceny czy istotnie jak twierdzi Sąd I instancji zagadnienie zasiedzenia było już przedmiotem oceny w innej sprawie i ma ono znaczenie prejudycjalne w sprawie niniejszej. Przypomnieć w tym miejscu należy, że w sprawie I Ns 1281/16 dokonano rozgraniczenia nieruchomości położonych w J. gmina C. oznaczonych numerami działek (...) stanowiącymi własność S. P. i nieruchomości bezpośrednio z nimi sąsiadujących oznaczonych numerami działek (...) będących własnością M. P. objętych księgą wieczystą numer (...). Prawomocnie i ostatecznie przesądzono, że granica przebiega zgodnie z danymi ewidencji gruntów, którą to granicę należy uznać za granicę prawną. Roztrząsaniu podlegały wówczas okoliczności, które miały bezpośredni na takie stanowisko wpływ, w tym sposób i zakres nabycia pierwotnego sąsiadujących gruntów. Warto przytoczyć argumentację zaprezentowaną w tej mierze przez sąd drugiej instancji w

sprawie o rozgraniczenie, gdzie wskazano, iż stan prawny spornych granic określa także linia graniczna wyznaczona przez biegłego geodetę na podstawie danych, znajdujących się w ewidencji tzw. granica ewidencyjna. W przypadku przedmiotowych nieruchomości poprzednicy prawni obu sąsiadujących właścicieli uzyskali na te grunty akty własności ziemi w trybie ustawy z dnia 26.10.1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. nr 27, poz. 250). Zatem stan posiadania przedmiotu nabycia istniejący na dzień 4 listopada 1971 r. , będący podstawą wydania tych aktów, jest stanem prawnym w rozumieniu także art. 153 k.c. Zważywszy zaś, że na ten czas zakres posiadania po stronie obu sąsiadujących właścicieli nie był sporny, bo jego zasięg określał operat założenia ewidencji gruntów obrębu J. z 1966 roku, który z kolei bazował na pomiarze służącym do obliczenia powierzchni działek i założenia ewidencji gruntów dla każdego właściciela i był przez każdego z nich zaakceptowany, to ten stan na gruncie ukształtował stan prawny granicy. Zatem wszelkie korekty tej podstawy mogłyby się odnosić do zdarzeń cywilnoprawnych, takich choćby jak zasiedzenie przygranicznych pasów gruntu, wskutek zmiany zakresu posiadania samoistnego, ale zaistniałych po dacie 4 listopada 1971 r. W tym jednak aspekcie konieczne jest wykazanie konkretnych zdarzeń umiejscowionych w czasie, które pozwolą na nie budzące wątpliwości ustalenie, że w danym okresie doszło do „przesunięcia” zakresu właścicielskiego posiadania i wpływ czasu doprowadził do skutku w postaci nabycia objętej nim części gruntu. Tych elementów nie było w podstawach faktycznych sprawy o rozgraniczenie. Stąd też ostatecznie przyjęto pogląd prawny na zakres prawa własności przysługujący każdemu z sąsiadujących właścicieli. Sąd Okręgowy wywodził, że ewentualne roztrząsanie kwestii posiadania miałyby znaczenie jedynie w kontekście ustalenia zasiedzenia przygranicznych pasów gruntu, które mogłyby rzutować na stan prawny granicy, ale takiego twierdzenia nie ferowała którakolwiek z zainteresowanych stron, a i materiał dowodowy w sprawie nie dawał podstawy do takich ustaleń. Rację ma więc sąd pierwszej instancji, że pogląd ten jest dla niego w przedmiotowej sprawie wiążący. W niniejszej sprawie wnioskodawczyni domagała się stwierdzenia nabycia przez zasiedzenie przygranicznych części nieruchomości uczestniczki postępowania znajdujących się na trzech działkach ewidencyjnych o szerokości od 34 do 82 cm, co do których , jak wskazywano wyżej nabycie prawa własności nastąpiło przez „uwłaszczenie”.

Co do zasady tak sformułowane roszczenie nie jest wykluczone, jednakże rozstrzygnięcie o zasięgu prawa własności właścicieli sąsiadujących ze sobą nieruchomości w sprawie o zasiedzenie , wytoczonej już po zakończeniu sprawy rozgraniczeniowej jest możliwe tylko wówczas gdyby było oparte na twierdzeniu, że bieg i wpływ terminu zasiedzenia rozpoczął się i upłynął po dokonaniu rozgraniczenia.

Takiego zaś twierdzenia nie ferował nawet autor wniosku o zasiedzenie, bowiem przedstawiając te same zeznania świadków, dokumenty co w sprawie rozgraniczeniowej, twierdził, że zgodnie z art. 172 § 2 k.c. wnioskodawczyni miałyby nabyć własność objętych wnioskiem części gruntów uczestniczki postępowania wskutek upływu 30 letniego okresu ich samoistnego posiadania tj. „nie później niż 1 stycznia 2010 r.”. Tymczasem nieruchomości zostały prawomocnie rozgraniczone w oparciu o kryterium przebiegu granicy prawnej, mocą ostatecznego postanowienia Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 27 lutego 2019 r. , co czyni wniosek pozbawionym podstaw, pomijając już okoliczność , że przeprowadzone przez sąd pierwszej instancji dowody z zeznań świadków i dokumentów nie pozwalają na ustalenie konkretnych zdarzeń i czasu ich zaistnienia, wskutek których miałyby dojść do „przesunięcia” zakresu samoistnego posiadania pomiędzy sąsiadami w stosunku do jego stanu na dzień 4 listopada 1971 r. , a tym bardziej na przyjęcie tezy o rozpoczęciu i upływie terminu zasiedzenia po dacie dokonania rozgraniczenia.

Dlatego w świetle powyższego należy w pełni zaakceptować rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji jako odpowiadające prawu, podkreślając, że także motywy rozstrzygnięcia mogą mieć znaczenie dla określenia zakresu mocy wiążącej (por. wyrok SN z dnia 20 stycznia 2015 r., V CSK 210/14, LEX nr 1653776; wyrok SN z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, LEX nr 274151; wyrok SN z dnia 13 marca 2008 r., III CSK 284/07, LEX nr 380931). Mocą wiążącą objęte jest to, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. Moc wiążącą uzyskuje bowiem rozstrzygnięcie o żądaniu w powiązaniu z jego podstawą faktyczną i w kolejnym postępowaniu sąd ma obowiązek przyjąć, że istotna z punktu widzenia zasadności żądania kwestia kształtowała się tak, jak to zostało ustalone w prawomocnym wyroku. Konsekwencją jest niedopuszczalność ponownej oceny prawnej co do okoliczności objętych prawomocnym rozstrzygnięciem (vide wyrok SN z dnia 20 listopada 2014 r., V CSK (...)/14, LEX nr 1604655).

Przy takich argumentach, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację jako pozbawioną podstaw.

W myśl art. 520 § 3 k.p.c. Sąd zasądził od M. P. na rzecz S. P. 120 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, opierając się na gruncie § 5 ust. 1 w związku z § 2 pkt 2 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. – w sprawie opłat za czynności adwokackie – Dz. U. poz. 1800 ze zm.